

СТАНОВИЩЕ

за научните трудове и учебната дейност на **ИВАНКА БОНЧЕВА ПАУНОВА**, представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „професор” в област на висшето образование Социални, стопански и правни науки в професионално направление Психология и научна специалност Медицинска психология към Факултет Медицина, Катедра по Психиатрия и медицинска психология при Първа психиатрична клиника в МБАЛ „Св. Марина” – ЕАД, Варна, обявен в ДВ бр. 36 от 16.04.2013 г.

Изготвил становището: доц. д-р **Павлина Петкова Дамянова**, ВСУ «Черноризец Храбър», Варна

Доц. И. Бончева е клиничен психолог и психотерапевт с повече от 30 години стаж в Медицинския университет, Варна. Тя е безспорен професионалист, известен със своя опит на отличен психодиагностик, както в полето на психичните заболявания, така и при соматичните заболявания, модерните области на взаимовръзки между психиката и тялото. Във втори план, Бончева е утвърден психотерапевт, адаптирал и развил българската школа на позитивната психотерапия. В трети план, Бончева е известен преподавател, който има съществени заслуги в изграждането и съвременното развитие на специалността «клинична психология». Бончева има дългогодишна специализация у нас и в чужбина, което я прави авторитетен и компетентен професионалист от европейско равнище: комуникация в медицинската практика и психоанализата в Катедра по медицинска психология на Университета Гьотинген, Германия, 1984-1985; в отделение по психосоматика в Кантонална Психиатрична Клиника – Листал и Университетска Болница – Берн, 1992-1997; тренинг-семинари по групова психоанализа и групово самопознание - Алтаузее/ Австрия, 1993-1996; системно обучение по позитивна психотерапия в Германия и България от психотерапевти на Визбаденската Академия по позитивна и транскултурална психотерапия, 1992-1995.

И.Бончева представя в конкурса 43 реални публикации в 2 монографии, 14 глави от учебници и сборници в съавторство; 12 статии в съавторство в национални списания и 5 в списания в чужбина; 2 учебни помагала; над 23 участия с доклади от конференции в страната и в чужбина; с общ импакт фактор – 2,264. Тези публикации отразяват натрупания и интерпретиран опит от психодиагностика в клиничната психология, научните изследвания и психотерапията с пациенти.

В статиите свързани с психодиагностични изследвания най-значими са анализираниите модерни аспекти на диференцираните психологични и психодинамични области при психосоматичните болести и соматоформните разстройства. Изследвани и

интерпретирани са много специфични аспекти на тревожните разстройства, агресивното поведение при непълнолетни, проблемите на инвалидизирането и социалната реинтеграция при пациенти с психични и соматични заболявания. Изтъкнати са възможностите на диагностичните тестове за разкриване на ранните прояви на мозъчна атрофия и съдова деменция. В част от статиите е внесен поглед с критичен анализ и насоки за развитие на клиничната психология и позитивна психотерапия у нас.

В главите от учебници и сборници доминират проблемите на психотерапията: взаимовръзката медицинска, клинична психология, психопатология и психотерапия; параметри и специфика на професионалната комуникация лекар – пациент, психолог – пациент, психотерапевт – пациент; равнища на вербална и невербална комуникация; същност и функциониране на мултидисциплинарен екип в клиничната практика; развитие на българската позитивна психотерапия.

В докладите изнесени на професионални форуми у нас и в чужбина са представени специфични области на психодиагностични оценки и психотерапия: личностова специфика при леворъкост и десноръкост; интерактивни модели на поведение на пациенти и медицински персонал при фрустрация в остри психиатрични отделения; кризисни реакции при близки на починали; нива на конфликтна адаптация при остра скръб; специфика на кризисна интервенция при донорство; превенция на агресивно поведение при деца; обобщение на работа в супервизия.

Най-значим научен и приложно практичен принос имат двете самостоятелни книги и учебника по Медицинска психология, където е редактор.

Монографията на Бончева „Психологична психотерапия” е върху теорията и практиката на психологичната позитивна и транскултурална психотерапия. Детайлно е описана „емоционалната и рационална природа” на психичния свят на човек, тяхната динамика и взаимовръзка, съзнавано и несъзнавано равнище, модели на защитни механизми и възможност за себеопознаване през терапевтичната техника на „социалното огледало”. Много съществен е концепта за „позитума”, като неразгърнат или блокиран потенциал, който носи всеки човек и дава шанс за активиране чрез психотерапевтично въздействие. В монографията са представени много статистически обработени данни за динамиката на проблемите, с които клиентите пристъпват към клиничната и психотерапевтична практика. Обобщени са научните данни от самостоятелна работа във 754 психотерапевтични клиенти и супревизии проведени индивидуално и групово с 54 специализиращи психотерапия психолози и лекари. Тук Бончева обсъжда сложните динамични взаимовръзки, разгърнали се от миналото до настоящето между емоции – когниции – поведение – соматични процеси при клиента. Изключително ценен за практиката е описания в монографията петстепенния модел на терапевтично поведение в позитивната и транскултурална терапия, който е адаптиран и успешно прилаган у нас от екипа на Бончева. Обсъдени са важни аспекти на трудността в терапевтичната работа, с която се сблъска психологът-психотерапевт в националния

ни контекст и сегашна практика. В монографията има специална част за динамиката на усвояване и затвърждаване на терапевтичното поведение. Представени са конкретните нива и критерии за професионално развитие, които Бончева е изградила и преподава в практиката си на учител и супервизор. С това монографията става сериозно ръководство за професионалната квалификация и психологична психотерапевтична практика.

Наръчникът „Агресия в начална училищна възраст. Стратегии за овладяване и преобразуване” И. Бончева превръща в теоретико-практическо помагало за работа на учителите с детското агресивно поведение. Обобщени са множество супервизии на учители от началните училища, които работят с деца с агресивно поведение и техните родители. Направени са достъпни психологични обяснения за причините, видовете и спецификите на агресивните прояви в поведението на децата от 1 до 4 клас. След това има конкретни предложения за работа с тези деца за формиране на асертивно поведение и решаване на конфликтите в училище. Направени са препоръки за работа на учителите с родителите на тези деца.

В учебника за специалисти от здравните грижи „Медицинска психология” под редакцията на И. Бончева, има важни части написани самостоятелно или в съавторство с други клинични психолози и психиатри. Тук са обсъдени с професионална компетентност и конкретни пропедевтични послания въпросите на взаимовръзките медицинска и клинична психология, психопатология и психотерапия. Много сериозно и отново с конкретно онагледяване са представени методите на психологичното проучване в медицинската практика. В главите за стрес, фрустрация, депривация и кризи са обсъдени сложните взаимовръзки между въздействията на околната среда и развитието на психичните и соматични разстройства от функционален до патогенен тип. В отделна глава, отново конкретно и достъпно за разбиране от обучаващите се, са обсъдени сложните взаимовръзки между психика и тяло, където се преплитат съзнавани и несъзнавани равнища на психични процеси във вътрешната картина на болестта. В главата за професионална комуникация „медицински персонал – пациент” са представени равнищата на вербална и невербална комуникация, психологичния подход на психотерапия интегриран в медицинската практика и функциониране на интердисциплинарния екип.

И. Бончева има интензивен преподавателски стаж като доцент както в обучението на студентите по медицина, така и в специализациите на лекарите от различни специалности. През последните пет години тя ръководи единствената реално провеждана програма за специализация по клинична психология, в медицински университет в България. Под нейно ръководство се изграждат професионалисти психолози, които практикуват в различни медицински сфери на болнична и извън болнична практика. Още по-интензивна и утвърдена е програмата за обучение в позитивна психотерапия на Българската асоциация по позитивна психотерапия, ръководена от И. Бончева. Това е изключителен принос, който заслужава адмирации и професионално признание!

И. Бончева има участия в редица проекти, член е на редакционни колегии, получила е интернационална награда за публикации по позитивна психотерапия.

В заключение на моето становище считам, че доц. д-р Иванка Бончева е утвърден клиничен психолог, сериозен научен изследовател с престижни публикации, психотерапевт с международен авторитет и дългогодишна преподавателска практика. Ето защо, убедено предлагам на уважаемите членове на Научното Жури да гласуват на ИВАНКА БОНЧЕВА академичната длъжност „ПРОФЕСОР“.

30.06.2013 г.

Изготвил становището:

гр. Варна

доц. П. Петкова